

ההומור בייצוג הטלוויזיוני

במצגת זו נעשה שימוש בחומרי הלמידה
באתר עמלנט

אתי פרנקו
עירית שחר

ניווט- נושא ההומור מופיע בתכנית הלמודים החדשה במבנית שפה וכוח

מודל האבולוציה של ייצוגי מיעוטים לאורך זמן	מודל הייצוג : שינויים בייצוגי מיעוטים לאורך זמן : (א) הכחדה סמלית (ב) סטריאוטיפיזציה ; (ג) השתלבות (הסדרה+הכלה)	הכחדה סמלית, סטריאוטיפיזציה, השתלבות	הכנת חומר למידה שידגים את האבולוציה, למשל של שחורים : מ"חלף עם הרוח" דרך משפחת קוסבי ועד וויל סמית או	גרפיטי נגד דעות קדומות, מצפים שני קירות של כיתה בבריסטולים עבים ונותנים לתלמידים לעצב גרפיטי נגד דעות קדומות, חיים עם זה שבועיים עד שנמאס ומקלפים.
הומור וייצוגי קבוצות ומיעוטים, האם הבדיחה מחסנת מפני השפעות הייצוג הפוגעני?	תיאוריות המסבירות הומור : תיאוריות פסיכולוגיות : הומור כסובלימציה של תוקפנות והפגת מתח ומעניק תחושת עליונות. הומור כתוצר של הפתעה- אי הלימה קוגניטיבית. תיאוריות סוציולוגיות : הומור כמנגנון לשימור מבנה חברתי ריבודי	תיאוריית העליונות תיאוריית ההרפיה תיאוריית אי ההלימה ריבוד חברתי.	אותו דבר עם מזרחים : מצ'רלי וחצי ועד עספור, חמש דקות, קטע ערוך מכמה קטעי סרטים וסדרות	סדנה משותפת נגד דעות קדומות בטכניקה של קולאז', אוספים הרבה עיתונים יומיים וגם מאגזינים, גם את זה עושים על קיר מצופה בריסטולים

לא יפה לצחוק!!

מאחורי הקלעים של נשיונל ג'אוגרפיק

מבוסס על סיפור
אמיתי..

חובבות הסרט

יש לך בדיחה???

• ספרו בדיחה מצחיקה....

משום מה התנתק לי
האינטרנט אתמול, אז
ישבתי קצת עם ההורים.
אגב,
אנשים מאוד נחמדים

מה אמר ה 5 ל 6?

מה אמר ה 6 ל 5?

הרגע הזה שהפורה
פנסה להצחיק ...

10GAG.CO.IL - השכן צריך לעשות ריסט לראוטר

מה עושה לי הצחוק

• אילו צרכים ממלא הצחוק בחיינו?....

• איך אתם מרגישים אחרי שצחקתם?

חטיף רטורי - האם יכולים להיות לצחוק גם צדדים שפוגעים בתפקודינו היומיומי?
חשבו על אחד כזה שחווייתם בעצמכם, כזה שהתגובה הנפוצה עליו היא בביטוי
"...לא מצחיק"

למה אנחנו כל כך אוהבים לצחוק?

המניעים לשימוש בהומור

- צפייה בתכניות הומור יכולה לשמש למגוון מטרות ולמלא מגוון צרכים
 - **הנאה**, בילוי פנאי והסחת דעת מטרדות היומיום
 - קבלת **מידע** על המתרחש במדינה ועל סדר היום הציבורי
- השתתפות בתהליכי דיון ציבורי ולגיבוש עמדות פוליטיות ואזרחיות
 - **בריחה מהמציאות** ופורקן של דחפים תוקפניים
 - גיבוש **תחושת ערך עצמי** דרך השוואה לאחרים.

המניעים לשימוש בהומור

- הצחוק משמש **סנקציה – ענישה** כנגד מי שסטה מהנורמות המקובלות. הצחוק מאפשר לחברה לכפות נורמות על הסוטים ממנה, כלי להדרת מיעוטים, לעג ל"אחר" המאיים על הסדר החברתי.
- לדוגמה, המערכונים על **טל ברודי** לועגים למבטא הזר שלו. המסר הוא מעין סנקציה: אתה צריך לדבר עברית תקינה.
- ההומור מעניק **תחושת עליונות** מצדו של מי שמפעיל את ההומור כלפי הקורבן. בדרך-כלל התכונה שלועגים לה היא חלק מסטריאוטיפ המתחזק בעקבות השימוש בהומור. ההומור יבחר בסטריאוטיפים המייצגים דבר שלילי המחזק את תחושת העליונות כלפי הקורבן. (במובן מסוים, הומור יכול להיות גם ביטוי לתוקפנות כלפי הקורבן).

המשך המניעים לשימוש בצחוק ההומור וההשתייכות לחברה

- הומור מהווה בסיס משותף **ללכידות**, מחזק את תחושת ההזדהות. חיזוק תחושת השתייכות לקהילה – שייכות ל"ישראליות", שייכות חברים בקבוצת השווים דרך נושאי שיחה משותפים.
- **הזדהות מול בידול**: מצד שני – ההומור קובע את גבולות השייכות לקבוצה. מי שלא מבין את הבדיחה, לא מזהה את הקודים הפנימיים נחשב כלא שייך, 'אאוט-סיידר'.
- **ההומור הוא אמצעי תקשורת יעיל וחזק**; הומור מאפשר להעביר מידע רב בצורה קצרה, חסכונית ומספקת.
- שימוש בהומור מאפשר חתרנות, העזה, מאפשר לגעת בטאבו, **ליהנות מחופש הביטוי**. [חתרנות: אמירה סמויה, משתמעת, פרשנות נוספת, נלווית לנאמר]
- ההומור מהווה **כלי ביטוי להתנגדות**, "נשק" מיעוטים נגד בעלי הכוח

אילו צרכים של הומור מספקת דמותה של לובה?

נקודות למחשבה:

הנאה

מידע

עליונות

הסנקציה-הענישה

אמצעי תקשורת יעיל

<https://www.mako.co.il/tv-erez-nehederet/770e3d99ade16110-3dcd8020c3457110/one?subChannelId=80e35b6290180210VgnVCM2000002a0c10acRCRD&vcmid=438ea4f0409c0210VgnVCM2000002a0c10acRCRD>

מה ההבדל בין הומור רגיל להומור סטירי?

הגדרות - הומור וסאטירה

הומור

הומור מוגדר כבדיחות הדעת, היתול, נקודת מבט הבוחנת את המגוון שבמצב.

יצירת הומור פירושה להראות את הדברים שהכול רואים אך מזווית אחרת, חדשה ומפתיעה שיש בה היגיון פנימי והגורמת לאחר להגיב בצחוק או בחיוך. לעומת זאת, הנאה מהומור היא היכולת להבין את המסר החדש המוצפן ולחוש במצחיק שבו. אלה ואלה יחדיו יוצרים את המושג הכולל "חוש הומור".

התנהגות הומוריסטית היא פעולה תקשורתית המכוונת לעורר אצל הנמען תגובה של שעשוע, צחוק או גיחוך. זו פעולה של תקשורת מכוונת: אדם מחליק על בננה, כביכול אין זה הומור כי אין זו פעולה תקשורתית מכוונת. אם מצלמים אדם בטלוויזיה זה יהיה הומור – פעולה תקשורתית מכוונת. הצחוק הוא התוצאה.

סאטירה

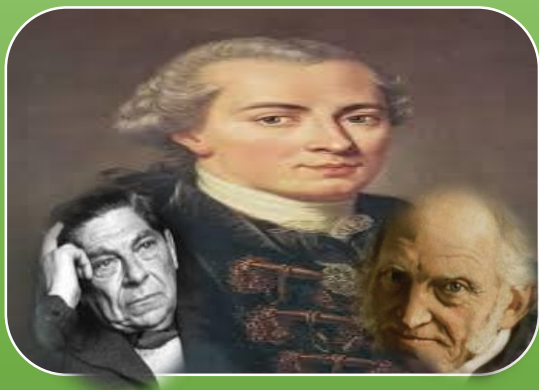
כדאי לדעת- לא כל סאטירה
עושה שימוש בהומור.

- מקור המילה מלטינית SATUR - מלא, גדוש. יצירה המבקשת לבקר תופעות חברתיות המאופיינות ביחסים משתנים בין ממד אלים ובין ממד הומוריסטי(אלימות מילולית).
- הביקורת אינה מועברת ישירות כי אם באמצעות אמצעים אמנותיים, באירוניה, בסרקזם ובחיקוי. הרעיון הסטירי מבוסס על כך שבכל צחוק יש שמץ של אמת. הומור הוא ביטוי לתהליכים חברתיים, הוא סוג של גירוי.

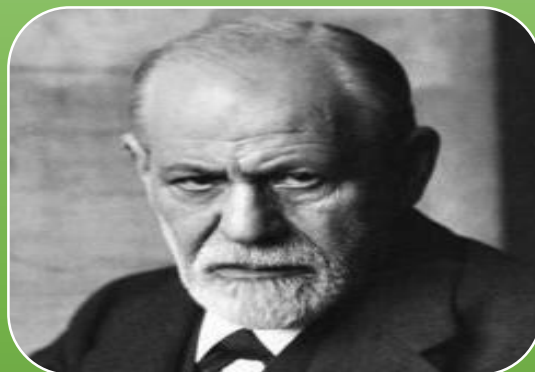
האם סרטון זה הוא סאטירה לדעתכם?
https://www.youtube.com/watch?v=4XmjDPYGR4Y&ab_channel=toalexsmail

תיאוריות מרכזיות בחקר ההומור

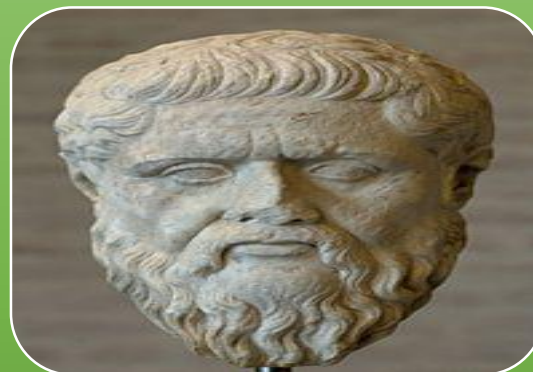
תיאוריית ההלימה

קאנט, שופנהאור
וארתור קסטר

תיאוריית ההרפיה

פרוייד

תיאוריית העליונות

אפלטון

תיאוריית העליונות

אפלטון (428/7-348 לפנה"ס)

אנו צוחקים על מגרעותיהם
ובעיקר על בורותם של אנשים
שהם יחסית נטולי כוח. יש
להיזהר מהצחוק בשל אלמנט
הזדון [הרוע] המתלווה אליו
ולהימנע מאיבוד שליטה
רציונלית.

כל אדם (או קבוצה חברתית)
שואף לחוש עליונות באמצעות
הנמכת האחר.

למי לועגים במערכון הזה?
<https://www.mako.co.il/tv-erez-nehederet/season8-articles/Article-2c8dcfcedee8d21006.htm>

מצב האומה
https://www.youtube.com/watch?v=k9NtrUo74pU&t=29s&ab_channel=reshetv

תיאוריית ההרפיה

• זיגמונד פרויד (-1939
(1856

דיבר על הומור ויחסו אל
'הלא מודע'. ההומור מהווה
דרך מקובלת מבחינה
חברתית לביטוי של יצרי
המין והתוקפנות שהחברה
אוסרת. ההומור מאפשר
לבטא נושאים אסורים
באופן עקיף.

על התוכנית-המצוינת הזאת
לשיקום אסירים.

ולתיאוריית ההרפיה- אילו יצרים ודחפים תוקפניים אסורים
משחררים המשתתפים במערכון?
האם הם מנסים להעביר ביקורת מסוימת?

תיאוריית אי-הלימה

אי-הלימה [חוסר התאמה] בשני תחומים / שני מישורים השונים זה מזה, אינם מסתדרים זה עם זה, ובשל כך גורמים לצחוק.

הצחוק נובע מההבנה של חוסר ההתאמה בין שני המישורים הללו.

התיאוריה ממוקדת באי ההתאמה של הטקסטים הקומיים עצמם ולא במוענים או בנמענים.

אי-ההלימה מצחיקה מפני שהיא מפתיעה.

"זמנים מודרניים" של צ'ארלי צ'פלין עושה שימוש באי הלימה כדי להעביר ביקורת חברתית.

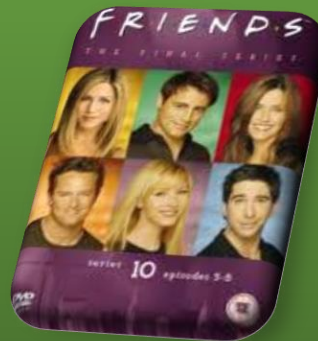
https://www.youtube.com/watch?v=n_TCIDDAVTDH=lennahc_ba&wO-6pYo

https://www.youtube.com/watch?v=qNnigliBhitaF=lennahc_ba&4seEVlaCl

https://www.youtube.com/watch?v=id0duLjvbOg&ab_channel=TBS

חוקרת תקשורת על ההומור בחברים: "הרבה מאוד מההומור בנוי על אי הלימה, על סתירה בין המילולי ללא מילולי. זה חוזר כל הזמן, כמרכיב מאוד בסיסי ומהותי בבניית ההומור בסדרה. הפער הזה יוצר מרכיב הומוריסטי חזק. למשל, בפרק בו רייצ'ל מכינה קינוח שהוא ערבוב של שני מתכונים – למעלה קצפת וריבה ובאמצע בשר טחון. היא עמלה וטרחה כל היום, והחברים לא רוצים להעליב אותה – יש קודים של חברות רעית, אז הם אומרים לה שזה מצוין, ובאותו זמן משדרים שזה פשוט גועל נפש".

תרגיל צפייה

צפו בקליפ, קראו את המילים בשקף
הבא אחריו וענו על השאלה....

כיצד כל אחת מהתיאוריות יכולה
להסביר את ההומור בקליפ explain

אין מלחמה בלי הסברה: צמד הראפרים הדמיוני X- PLANE
החליטו לקחת את ענייני ההסברה של מדינת ישראל לידיים ולהסביר
לאומות עולם- איך היית מרגיש אם היו זורקים עליכם טיל??
צמד הראפרים מצטרף למאמץ ההסברתי בקליפ שכל חובב היפ הופ
בעולם יבין, יזדהה ויתמוך מיד בישראל. מי צריך את ביבי נתניהו
כשהיפ הופ הישראלי נותן ככה להסברה בראש?

מתחילים מכאן....

I wake up in the morning and suddenly fall on me TIL.....

How would you feel if someone throws on you TIL

לא בשביל זה בנינו בית יהודי

The children they sit in M.M.D

We cant go to MAKOLET, we cant go to school

But you don't understand because you live LACHEM

BECHUL

How would you feel if in Paris they throw on you TIL

You ask for croissant but instead they throw on you TIL

Our army is

או לפחות בין החמישה המוסריים מכולם

טוב אולי אפשר לסגור

על הכי מוסרי באזור

.....

If you ask why we fight

we say

They started

If you ask why we bomb

we say

They started

If you ask what we want

we say

מילים של ההמנון ...

It's so hard when there is TZEVA ADOM
We have to
They walk naked in the house, they are so
MISKENOT
Because
You support us or we take Benayun from
Liverpool
And we tell Noa Tishbi to take back BETIPUL
We take Bar Refaeli,
Lets see him dating with Um Kultum
How do you feel if Leo was dating Um Kultum
And in "Sports Illustrated" instead of Bar
there's Um Kultum
Look on us
Look on them
מי יותר דומה לכם
We have McDonalds
תיכף H&M
אפילו סודוך לא הגיע אליהם
אם לא תהיו בעדינו, לא תהיה ברירה
נזכיר לכם מה פעם באירופה קרה.
(הדי ג'יי:) "שריפה אחים שריפה"

**Now you know how it feels if someone
throws on you TIL**

I hope they know how it feels if someone
throws on you TIL

Support us, Hate them!

X-Plain!

עוד כמה דוגמאות לתרגול

https://www.youtube.com/watch?v=mdnnMlggQQ&ab_channel=EliLevy5

https://www.youtube.com/watch?v=-51VLUjVoZQ&ab_channel=YuvalRahamim

מלחמה זה נורא....חוץ מכמה...
איזו תיאוריה מתאימה לדעתכם להסביר
את ההומור במערכון.

שאלה פתוחה למחשבה- האם המערכון
הזה בעד שלום או הצדקת המלחמות?

האם לדעתכם זוהי סאטירה או הומור?

הקליפ של החמאס- יש הסבר לתופעה המוזרה
של אימוץ המנון החמאס על ידי ישראלים יהודיים
ציוניים?

כן...כן...להשתמש בתיאוריה
הקישור למטה מתחבר לשיר התגובה של ישראל
לחמאס- האם הוא השיג אפקט?

קישור בין הומור וייצוג קבוצות חברתיות בתקשורת

- **ייצוג - הגדרה מרכזית**
- בכל פעם שאנחנו פוגשים טקסט בתקשורת אנחנו לא רואים את המציאות אלא גרסה של מישהו על אותה המציאות.
- לפיכך ייצוג הוא האופן בו אמצעי התקשורת בוחרים לתאר לנו את המציאות
- **מטרה:** חינוך לחשיבה ביקורתית על נראות ואי נראות של גזע, מגדר, מעמד בתקשורת.
- **מושגים:** מגדר, ייצוג, סטריאוטיפ, הבנייה חברתית על ידי חיברות לתפקידי מגדר

ארבעת שלבי הייצוג על פי Clark

- **הדרה** - היעדר קיום מוחלט בתקשורת כולה כלומר היעדר הכרה בקבוצה החברתית.
- **גיחוך – סטריאוטיפיזציה** - הגחה של הקבוצה והצגתה באופן מוקיוני, נלעג, משעשע.
- **הסְדָּרָה** - (regulation) הקבוצה מוצגת כמי שמגנה על הסדר החברתי הקיים (למשל: שוטרים, חיילים, בלשים וכו').
- **הכלה** - הצגה שלמה של הקבוצה הן בצורה שלילית והן בצורה חיובית. כלומר: מציאותית.

המודל איננו קווי (ליניארי). כך למשל ישנן קבוצות חברתיות שכבר מגיעות לשלב ההכלה אך מתדרדרות שוב לשלב הסטריאוטיפ, או כאלה שאינן עוברות משלב ההסדרה לשלב ההכלה וכדומה.

ייצוג החרדים בתקשורת

מדיה ושיווק

מחקר: מהדורת חדשות ערוץ 2 מנציחה סטריאוטיפים שליליים על חרדים

המחקר, שיוצג בכנס אילת לעיתונות 2011, קובע כי אופי הסיקור של חרדים החשודים בביצוע עבירות תורם ליצירת תחושה ציבורית כי הקהילה החרדית כולה אינה מוסרית. עורכת המחקר, ד"ר פנינה שוקרון-נגר: "התקשורת מייצגת את התפישה שחרדים הם דבר מאיים ומסוכן"

נתי טוקר |
07:09 23.11.2011

<< "התקשורת היא הזירה המרכזית בימינו להנצחת סטריאוטיפים נגד המגזר החרדי. היא מייצגת את התפישה שחרדים הם דבר מאיים ומסוכן, ושקורים במגזר דברים אפלים" - כך אומרת ד"ר פנינה שוקרון-נגר, בלשנית וחוקרת השיח הפוליטי ושיח התקשורת מהמחלקה ללשון העברית באוניברסיטת

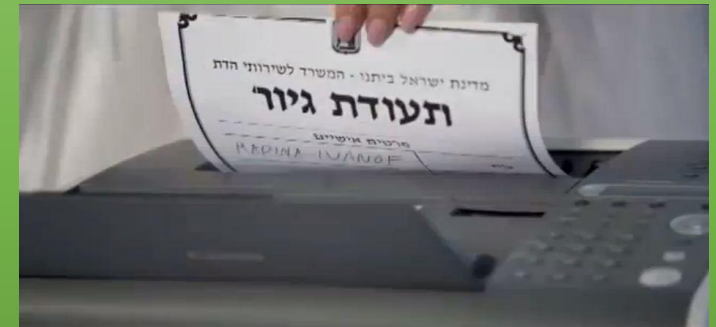

בין אנטישמיות לייצוג חרדים

- ההיסטוריון ופרשן התנ"ך יחזקאל קויפמן (1936) הגדיר את האנטישמיות באופן של: בדות- הכללה- החמרה. במחקר ייצוג החרדים נעשה שימוש במושגים אלו כדי לתאר את אופן הייצוג המוטה של קבוצה זו.

לדוגמא, הכללה- יש הבלטה של "חרדי", "אברך", "תלמיד ישיבה".
חילוני מעולם לא שדד בנק, סטודנט מעולם לא רצח.
המקרים הזוכים לכיסוי תקשורתי הם אלה שיש בהם "סיפור" "פיקנטריה".

גיחוך - סטריאוטיפיזציה

<https://www.youtube.com/watch?v=7U8EP8egvE0>

https://www.youtube.com/watch?v=wtjDbSisRZQ&ab_channel=IfatShlazinger

ייצוג החרדים בתקשורת החילונית :

- האזכורים של החרדים בתקשורת החילונית הם תמיד יהיו בקונוטציה שלילית כשנקודת המוצא היא נקודה אתנוצנטרית ונקודת מבט חברתית-פרטית של החילונים. הקונוטציות השליליות הן:
- הכללה מול הפרטה: נטייה להכללה כאשר מדובר בנושא שלילי כמו הפגנות קיצוניות או מהומות, אך כאשר מדובר בנושא חיובי יש נטייה להפרט
- התפשטות החרדים: קיימת תבנית נוספת של פרסום ידיעות מעוררות בהלה על התפשטותם הטריטוריאלית של החרדים.
- מהומות האלוהים: ההפגנות שבהם משתתפים החרדים אינן מתוארות כמחאה אלא כפעולה נלעגת ומצחיקה (דוסיים קטנים עם קפוטות). לא כקבוצה שנלחמת על הזכויות שלה.
- רמטכ"ל החתונות: הכוונה היא שבחצרות הרבנים נערכות חתונות גדולות ובדיווחים אנו יכולים למצוא מושגים כמו רמטכ"ל החתונות
- אזכורים פליליים: האסטרטגיה היא לנסח ידיעות על חרדים המעורבים בפלילים באופן המרמז כי המעשה הפלילי קשור באופן מהותי להיותו של האדם חרדי. (חרדי מבני ברק חשוד באונס). בעיתונות הליברלית קשה למצוא תיוג דומה כשמדובר ביהודים חילוניים. לדוגמא- "חשד: מתעללים בילדים כחלק מאמונה דתית", דוגמא שנייה- כתב אישום לאם מירושלים: "הרב הורה לשרוף הילדים".

הסיקור התקשורתי של החרדים לוקה גם ביצירה ובהעצמה של תחושת האיום מהחרדים באשר הם. פעמים רבות זה נעשה לא בהסתמך על דברים שהתרחשו, אלא באמצעות הצגת ציפיות מוקדמות למעשים אלימים.

גיחוך- הכללה – סטריאוטיפיזציה

כיצד תיאוריות ההומור יכולות להתאים כאן?

ואיזה תיאוריית הומור
תתאים כאן?

דוגמא (אריאנה מלמד 16.7.09)

**עשרות שנים מכריזים החרדים שאצלם "זה אחרת" - אין
ריקנות תרבותית, אין פשיעה, אין הזנחת ילדים - כמובן,
בניגוד לחילונים. במלחמת התרבות הזו, כשבן של המחנה
הרוחץ בנקיונו המוסרי נתפס בקלקלתו, התקשורת לא
תהסס לחשוף אותו.**

אז מה היה לנו? הרבנית-מטעם-עצמה, "[נציגת הטאליבן](#)" בבית שמש וילדיה המעונים, אחר כך
האם לשמונה מן הדרום ומעשי התועבה שאילצה את ילדיה לבצע, בין לבין או קצת אחרי, מי כבר
זוכר, התוודענו ל[אליאור חן](#) ולזוועה שהביא לחייהם של ילדים, והיו גם שנים-שלושה פדופילים
עבדקנים, שחורי כיפה מואשמים ומורשעים, ואברך משי שטלטל את תינוקו למוות, והאשה שלה
מייחסים [הרעבה של עולל](#), וכל פחי האשפה הבוערים בירושלים לא יטהרו את חרפת מעשיה. זה
מה שהיה, ובכל פעם שהיה שמעתם, ראיתם וקראתם כי החשוד או החשודה הם "חרדים".

העיתונאי יאיר
שרקי- דתי מזרם
הציונות הדתית
עם "לוק" חרדי

עדינה בר שלום
"צולם ביום חול"

שלב ההסדרה

שיפי חריטון

גיוס חרדים למשטרה- סיקור מוגבל מאוד

זק"א- בכל מקום בו הכאב הלאומי מכה בבטן הרכה.

"שטיסל" (2013-16 שידורי yes) – בדרך לשלב ההכלה?

עולם השידוכים

ייצוג קשישים

יום העצמאות

היהודי הגלוי
והיהודי החרדי- המקומי

מלייה חילוני

קישורים שטיסל ואחרים

• השפה בשטיסל- ניבים

• https://www.youtube.com/watch?v=tjKwUQwZ_Bo

גם לי יש פגישה- ההומור כחתרנות מול שמירה על סדר חברתי

<https://youtu.be/IZHpaVNebUs?t=2423>

יום העצמאות- אין ביטול תורה בשביל מטס!!!!?? כור היתוך או צו פיוס?

• הומור בשטיסל

• <https://www.youtube.com/watch?v=qtF5Z2pwy7U> <https://www.youtube.com/watch?v=CxeaBCob4yY>

ארץ נהדרת- כמעט שבת שלום-

https://www.youtube.com/watch?v=zdDC8BWw_1o

צולם ביום חול

<https://youtu.be/S3AOSK89Mh0?t=160>

קטע מכונן מצולם ביום חול:

<https://youtu.be/0xhToEVliL8?t=243>

קטע אחד- ליפא מנסה להצחיק את גיטי לאחר סכסוך תוכי מדבר

<https://youtu.be/IZHpaVNebUs?t=707>

הנסיון של האבא לעודד את גיטי – הומור כהרפיה ואמצעי לשמירה על הסדר החברתי

<https://youtu.be/IZHpaVNebUs?t=1776>

חלקי חילוף להערכה - דוגמאות ותוצרי תלמידים

- מבחן אנסין

- עבודת ניתוח טקסטים הומוריסטיים

- לאור התיאוריות

תרגיל בפרסום הומוריסטי- אמיר רוטמן 2016